

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	22119 - Intervenció Psicoeducativa en les Dif. del Llenguatge en el Context Escolar
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	B
Idioma	Català

Identificació de l'assignatura

Assignatura	22119 - Intervenció Psicoeducativa en les Dif. del Llenguatge en el Context Escolar
Crèdits	1.88 presencials (47 hores) 4.12 no presencials (103 hores) 6 totals (150 hores).
Grup	Grup 1, 2S(Campus Extens)
Període d'impartició	Segon semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professors	Horari d'atenció alumnat					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx
Daniel Adrover Roig daniel.adrover@uib.es	12:00h	13:00h	Divendres	26/09/2011	29/06/2012	A-119. Guillem Cifre de Colonya
Eva María Aguilar Mediavilla eva.aguilar@uib.es	12:00h	13:00h	Dimecres	01/11/2011	20/02/2012	ID-21 Beatriu de Pinós
	18:00h	19:00h	Dijous	20/02/2012	08/06/2012	ID-21 Beatriu de Pinós

Titulacions on s'imparteix l'assignatura

Titulació	Caràcter	Curs	Estudis
Grau d'Educació Primària	Formació Bàsica	Segon curs	Grau
Grau de Pedagogia	Optativa	Tercer curs	Grau

Contextualització

L'assignatura d'Intervenció psicoeducativa en les dificultats del llenguatge en el context escolar constitueix una assignatura de formació bàsica en els estudis d'Educació Primària i, per tant, comprèn un ensenyament introductor i general. En aquest sentit, contribueix a poder conèixer les dificultats del llenguatge que apareixen en el context escolar i saber utilitzar tècniques bàsiques per a compensar-los.

Més concretament, l'assignatura d'Intervenció psicoeducativa en les dificultats del llenguatge en el context escolar es centra - d'una manera molt bàsica - a reconèixer dificultats en el llenguatge, programar una intervenció que inclogui avaluació i reeducació i realitzar actuacions per prevenir els problemes del llenguatge. Per això, inicialment, es treballaran altres continguts necessaris com el processament del llenguatge i l'adquisició del llenguatge.

A més, es treballarà de manera específica una sèrie de competències genèriques d'interès per al futur professional.

Respecte a la seva contextualització, aquesta assignatura pertany a la matèria d' 'Audició i Llenguatge' que es troba dins del mòdul d' 'Aprentatge i desenvolupament de la personalitat' i del bloc de 'Formació bàsica' del Grau d'Educació Primària. La matèria d' 'Audició i Llenguatge' està formada per cinc assignatures, 'Trastorns

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	22119 - Intervenció Psicoeducativa en les Dif. del Llenguatge en el Context Escolar
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	B
Idioma	Català

del llenguatge en educació primària' (Assignatura optativa necessària per menció), 'Intervenció educativa en els problemes del llenguatge i l'audició' (Optativa), 'Prevenició de les dificultats del llenguatge i l'audició' (Optativa) i 'Sistemes alternatius de comunicació' (Optativa) que, juntament amb l'assignatura de 'Dificultats específiques d'aprenentatge' de la matèria de 'Suport educatiu' conformen la menció d' 'Audició i Llenguatge'. Això fa que aquesta assignatura sigui necessària en el cas de voler obtenir la menció d' 'Audició i Llenguatge'.

Pel que fa a l'interès d'aquesta matèria, els coneixements adquirits pel futur professor de primària en aquesta assignatura li dotaran de competències que li permetran enfrontar-se i prevenir les dificultats del llenguatge que apareixen en el context escolar i que poden comprometre els aprenentatges escolars ja que el llenguatge és la clau d'ells. A més, aquesta assignatura permet accedir a la menció de 'Audició i Llenguatge' que és el primer pas de l'especialització com a Professor d'Audició i Llenguatge.

Requisits

L'assignatura Intervenció psicoeducativa en les dificultats del llenguatge en el context escolar forma part del bloc d'assignatures de formació bàsica per la qual cosa el seu contingut té un caràcter introductori. Aquesta assignatura, per tant, no té prerequisits bàsics.

Recomanables

Es recomana que l'alumnat hagi realitzat les assignatures de 'Psicologia del desenvolupament en edat escolar', 'Psicologia de l'educació i acció tutorial' i 'Educació inclusiva' que la precedeixien en el pla d'estudis.

Competències

El pla d'estudis d'Educació Primària de la UIB aprovat per ANECA estableix les competències que ha de cobrir la matèria d'Audició i Llenguatge. D'aquestes competències, l'assignatura 'Intervenció psicoeducativa en les dificultats del llenguatge en el context escolar', com a assignatura bàsica, ha de cobrir com a mínim aquelles que apareixen en l'Ordre ECI/3857/2007 de 27 de desembre.

Específiques

- 1.1.7. Ser capaç d'identificar dificultats del llenguatge oral i escrit i planificar la resolució de la situació educativa, així com orientar els pares.
- 1.1.8. Mostrar una actitud de valoració i respecte cap a la diversitat de l'alumnat, qualsevol que siguin les condicions o característiques d'aquest, i promoure aquesta mateixa actitud entre aquells amb qui treballi més directament.
- 1.2.10. Conèixer els processos d'interacció i comunicació a l'aula i el rol del professor com a facilitador d'aquests.
- 2.4.2 Comprendre els principis bàsics de les ciències del llenguatge i la comunicació i conèixer els fonaments lingüístics, psicolingüístics, sociolingüístics, pragmàtics i didàctics de l'aprenentatge de llengües.
- 2.4.3 Conèixer el procés d'aprenentatge i ensenyament del llenguatge oral i escrit i l'aplicació de diferents estratègies metodològiques que permetin atendre qualsevol dificultat que pugui aparèixer en el procés d'adquisició i ús.

Genèriques

- 4.1.1. Capacitat d'anàlisi i síntesi.

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	22119 - Intervenció Psicoeducativa en les Dif. del Llenguatge en el Context Escolar
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	B
Idioma	Català

2. 4.2.3 Habilitats comunicatives i lingüístiques.
3. 4.2.6. Capacitat de treballar en equip.
4. 4.3.1. Aprenentatge autònom.

Continguts

Aquesta assignatura està formada per cinc unitats teòriques i cinc pràctiques. Cada unitat teòrica està relacionada directament amb una unitat pràctica.

En aquesta assignatura es treballaran les bases de la intervenció en les dificultats del llenguatge. Abans de tot, es donaran coneixements sobre alguns models de processament del llenguatge i sobre com es produeix la seva adquisició. Posteriorment es treballaran les diferents dificultats que poden aparèixer en el context escolar. També treballarem les bases dels diferents models d'intervenció (avaluació i reeducació), així com la prevenció de les dificultats del llenguatge.

Continguts temàtics

Unitat 1. Introducció a les bases, teories i models del llenguatge

- 1.1. Introducció a l'estudi del llenguatge
  - 1.1.1 El llenguatge: definició i ciències d'estudi
  - 1.1.2 Els components del llenguatge
  - 1.1.3 Bases biològiques del llenguatge
  - 1.1.4 Models psicolingüístics
- 1.2. L'adquisició del llenguatge
  - 1.2.1 Prerequisits i desenvolupament prelingüístic
  - 1.2.2 Desenvolupament fonològic
  - 1.2.3 Desenvolupament lèxico-semàntic
  - 1.2.4 Desenvolupament morfo-sintàctic
  - 1.2.5 Desenvolupament pragmàtic

Unitat 2. Principals dificultats de l'adquisició del llenguatge en el context escolar

- 2.1. Classificacions de les dificultats de llenguatge
  - 2.1.1. Classificació mèdica
  - 2.1.2. Classificació lingüística
  - 2.1.3. Classificació psicolingüística
- 2.2. Les principals dificultats del llenguatge en context escolar
  - 2.2.1 Els trastorns de l'articulació: Dislàlies, Disglòssies i Disàrtries.
  - 2.2.2 Els trastorns de la fluïdesa: Disfèmies i taquifèmia.
  - 2.2.3 Els trastorns de la veu: Disfonies.
  - 2.2.4 Els trastorns específics del desenvolupament del llenguatge: Retard de la parla. Retard del llenguatge. Trastorn específic del llenguatge
  - 2.2.5 Els Trastorns adquirits del llenguatge: Afàsies.
  - 2.2.6 El Mutisme electiu.
  - 2.2.7 Les alteracions del llenguatge i la comunicació en persones amb dificultats auditives i visuals.
  - 2.2.8 Les alteracions del llenguatge i la comunicació en persones amb paràlisi cerebral.
  - 2.2.9 Les alteracions del llenguatge i la comunicació en persones amb discapacitat intel·lectual.
  - 2.2.10 Les alteracions del llenguatge i la comunicació en persones amb trastorns de l'espectre autista.

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	22119 - Intervenció Psicoeducativa en les Dif. del Llenguatge en el Context Escolar
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	B
Idioma	Català

- 2.2.11 El llenguatge i la comunicació en l'esquizofrènia infantil i juvenil.
- 2.2.12 Les alteracions en el desenvolupament del llenguatge per privació social i associades a contextos multiculturals i plurilingüisme.

Unitat 3. Prevenció dels problemes d'adquisició del llenguatge oral. Disseny d'activitats de llengua oral

- 3.1. Prevenció dels problemes d'adquisició del llenguatge
  - 3.1.1 Prevenció: Aspectes conceptuals.
  - 3.1.2 Prevenció primària: Intervenció en la comunitat escolar i els pares.
  - 3.1.3 Prevenció secundària des del currículum educatiu.
  - 3.1.4 Prevenció terciària. Línies generals.
- 3.2. Disseny d'activitats de llengua oral
  - 3.2.1 Definició
  - 3.2.2 Continguts de l'ensenyament de la llengua oral a la classe
  - 3.2.3 Disseny d'activitats per a l'ensenyament de la llengua oral
    - 3.2.3.1 Objectius
    - 3.2.3.2 Criteris de disseny d'activitats de llengua oral
    - 3.2.3.3 Exemple d'activitats de llengua oral
    - 3.2.3.4 Temporalització
    - 3.2.3.5. Avaluació
- 3.3. Adaptacions curriculars
  - 3.3.1 Model inclusiu
  - 3.3.2 Adaptacions curriculars
  - 3.3.3 El cas de l'alumnat sord

Unitat 4. Bases de la intervenció naturalista a l'aula per a la millora del llenguatge

- 4.1. Definició, principis i objectius de la intervenció natural
  - 4.1.1 Definició
  - 4.1.2 Principis
  - 4.1.3 Objectius
- 4.2. Estratègies per potenciar l'ajust i la comunicació
  - 4.2.1 Estratègies relatives a les característiques de l'entorn
  - 4.2.2 Estratègies relatives als aspectes socials del context
- 4.3. Estratègies de gestió de la comunicació
- 4.4. Estratègies d'ajust a la comunicació
  - 4.4.1 Situació a l'aula de suport
  - 4.4.2 Situació a l'aula ordinària
- 4.5. Estratègies educatives d'interacció verbal
  - 4.5.1 Sobreinterpretacions
  - 4.5.2 Expressions valoratives
  - 4.5.3 Imitacions idèntiques
  - 4.5.4 Expansions
  - 4.5.5 Reformulacions
  - 4.5.6 Correccions
  - 4.5.7 Substitucions instructives
  - 4.5.8 Encadenament

Unitat 5. Eines bàsiques d'intervenció en el llenguatge: detecció i reeducació

- 5.1. El procés d'avaluació del llenguatge

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	22119 - Intervenció Psicoeducativa en les Dif. del Llenguatge en el Context Escolar
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	B
Idioma	Català

- 5.1.1 Definició.
- 5.1.2 Objectius.
- 5.1.3 Procediment d'avaluació.

5.2. Intervenció en llenguatge i audició.

- 5.2.1 Definició.
- 5.2.2 Objectius.
- 5.2.3 Tècniques d'intervenció.

Metodologia docent

La metodologia de treball de l'assignatura inclou activitats de treball presencial i no presencial amb l'objectiu de poder desenvolupar i avaluar les competències establertes amb anterioritat. Aquesta assignatura forma part del projecte Campus Extens, pel que s'incorporarà en la seva metodologia l'ús de la telemàtica, es flexibilitzarà l'ensenyament i s'inclouran activitats a distància. Així, s'utilitzarà la plataforma de teleeducació Moodle amb la qual l'alumnat tindrà a la seva disposició una comunicació en línia i a distància amb el professor, un calendari de notícies d'interès, documents electrònics, enllaços a Internet, qüestionaris, propostes de pràctiques de treball autònom tant individuals com de grup i resultats de l'avaluació contínua.

No es permetrà cap canvi de grup de matrícula en aquesta assignatura, tot i que, l'alumnat podrà assistir a classes d'altres grups teòrics. En el cas de les pràctiques l'alumnat només podrà assistir al grup pràctic del que està matriculat i no es permetrà cap canvi ni de matrícula ni d'assistència.

Activitats de treball presencial

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció
Classes teòriques	Classes magistrals	Grup gran (G)	Mitjançant l'exposició, petits exercicis i vídeos, el professor establirà els fonaments teòrics de la matèria. A més, es proporcionarà informació, per a cada unitat didàctica, sobre el mètode de treball aconsellable i el material didàctic que farà servir l'alumnat per a preparar de forma autònoma els continguts. Les classes teòriques consten de 12 sessions (1 sessió de 2 hores per setmana).
Classes pràctiques	Disseny llengua oral	Grup mitjà (M)	Cada grup d'alumnes exposarà durant uns 10 minuts les diferents activitats de llengua oral que han dissenyat, posteriorment obriran un debat respecte a l'activitat de llengua oral realitzada. Globalment aquesta sessió tindrà una durada de 3 hores.
Classes pràctiques	Intervenció en llenguatge	Grup mitjà (M)	A cada grup d'alumnes se'ls proposarà que analitzin una prova d'avaluació del llenguatge o un programa de reeducació. Posteriorment el presentaran als seus companys de manera oral.
Classes pràctiques	Intervenció naturalista	Grup mitjà (M)	Es realitzarà un role-playing per tal d'ajudar als alumnes a realitzar interaccions que permetin l'aprenentatge natural del llenguatge. En total el seminari tindrà una durada de 3 hores.
Classes pràctiques	Models de producció i errors espontanis de parla	Grup mitjà (M)	En aquesta pràctica s'analitzaran els errors espontanis de parla (en adults) i es relacionaran amb models psicològics de producció. Posteriorment, els alumnes hauran de contestar un qüestionari en línia sobre la pràctica per a la seva avaluació.
Classes pràctiques	Quina edat té'	Grup mitjà (M)	En aquesta activitat es proposa als alumnes, en grups de 5 persones, que analitzin el llenguatge natural d'un nen (en una transcripció en format

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	22119 - Intervenció Psicoeducativa en les Dif. del Llenguatge en el Context Escolar
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	B
Idioma	Català

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció
			CHILDES) per tal de conèixer el seu nivell lingüístic i esbrinar la seva edat. En total el seminari tindrà una durada de 3 hores.
Classes pràctiques	Trastorns del llenguatge	Grup mitjà (M)	Cada grup d'alumnes exposarà oralment diferents casos de patologies del llenguatge durant aproximadament 30 minuts. Globalment aquestes sessions de casos pràctics tindran una durada de 6 hores. Posteriorment, els alumnes hauran de contestar un qüestionari en línia de les exposicions dels seus companys.
Avaluació	Examen	Grup gran (G)	Per tal d'avaluar els coneixements teòrics dels alumnes es realitzarà una prova objectiva en el període d'avaluació complementària al mes de juny i una altra al període d'avaluació extraordinària al mes de setembre. Aquesta avaluació permetrà valorar si l'alumne té els coneixements bàsics de l'assignatura. Cada examen tindrà una durada de 2 hores.

Activitats de treball no presencial

Modalitat	Nom	Descripció
Estudi i treball autònom individual	Preparació de les unitats didàctiques	Després de l'exposició per part del professor en les classes magistrals, l'alumne haurà d'aprofundir en la matèria. Per facilitar aquesta tasca, s'indicarà, per a cada unitat didàctica, les pàgines de les referències i els manuals que s'han de consultar.
Estudi i treball autònom individual	Qüestionaris en línia	Cada alumne haurà de respondre a un qüestionari en línia de cadascuna de les presentacions dels casos pràctics dels seus companys, de les eines d'intervenció, de la pràctica d'errors espontanis de parla i sobre la pràctica d'intervenció naturalista. Aquests qüestionaris inclouran una avaluació de les presentacions dels companys.
Estudi i treball autònom en grup	Cas pràctic de dificultats de llenguatge	Els alumnes, en grups de 5, hauran de realitzar la síntesi i preparació d'un cas pràctic de dificultat de llenguatge. Posteriorment, hauran de realitzar la presentació pels seus companys.
Estudi i treball autònom en grup	Disseny d'activitat de llengua oral	Els alumnes, en grups de 5, dissenyaran una activitat de llengua oral que haurà de complir els criteris de disseny d'aquestes activitats.
Estudi i treball autònom en grup	Intervenció en llenguatge	Els alumnes, en grups de 5, hauran de preparar una presentació d'un programa de reeducació o d'una prova d'avaluació del llenguatge
Estudi i treball autònom en grup	Intervenció natural	Els alumnes, en grups de 5, hauran de preparar un role-playing on es mostrin estratègies d'intervenció natural que posteriorment duran a la pràctica en la sessió presencial.

Estimació del volum de treball

L'assignatura d'Intervenció Psicoeducativa en les Dificultats del Llenguatge en el Context Escolar participa en el programa de teleeducació Campus Extens. Per aquest motiu, el nombre d'hores de treball presencial per alumne passa de 54 hores com a planificació inicial (36% de presencialitat per crèdit ECTS) a 47 hores (31% de presencialitat per crèdit ECTS).

En la següent taula es presenta la distribució d'hores segons les diferents activitats de treball presencial i de treball no presencial (o autònom) planificat.

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	22119 - Intervenció Psicoeducativa en les Dif. del Llenguatge en el Context Escolar
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	B
Idioma	Català

Modalitat	Nom	Hores	ECTS	%
Activitats de treball presencial		47	1.88	31.33
Classes teòriques	Classes magistrals	24	0.96	16
Classes pràctiques	Disseny llengua oral	3	0.12	2
Classes pràctiques	Intervenció en llenguatge	3	0.12	2
Classes pràctiques	Intervenció naturalista	3	0.12	2
Classes pràctiques	Models de producció i errors espontanis de parla	3	0.12	2
Classes pràctiques	Quina edat té'	3	0.12	2
Classes pràctiques	Trastorns del llenguatge	6	0.24	4
Avaluació	Examen	2	0.08	1.33
Activitats de treball no presencial		103	4.12	68.67
Estudi i treball autònom individual	Preparació de les unitats didàctiques	60	2.4	40
Estudi i treball autònom individual	Qüestionaris en línia	1	0.04	0.67
Estudi i treball autònom en grup	Cas pràctic de dificultats de llenguatge	23	0.92	15.33
Estudi i treball autònom en grup	Disseny d'activitat de llengua oral	7	0.28	4.67
Estudi i treball autònom en grup	Intervenció en llenguatge	9	0.36	6
Estudi i treball autònom en grup	Intervenció natural	3	0.12	2
Total		150	6	100

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Campus Extens.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

Les competències establertes en l'assignatura seran valorades mitjançant l'aplicació d'una sèrie de procediments d'avaluació. A la taula del present apartat es descriu per a cada procediment d'avaluació, la tipologia (recuperable: R, no recuperable: NR), els criteris d'avaluació i el seu pes en la qualificació de l'assignatura segons l'itinerari avaluatiu.

Mitjançant un contracte pedagògic, el professor responsable de l'assignatura i l'alumne acordaran l'itinerari avaluatiu que s'aplicarà a petició de l'alumne per obtenir la qualificació de l'assignatura. El contracte pedagògic haurà de ser signat en un termini de tres setmanes des de l'inici del semestre. Es proposen dos itineraris possibles (A i B) diferenciats pel que fa a les activitats d'aprenentatge que seran avaluades, la manera d'avaluació, així com el pes relatiu (en percentatge) que tindrà cada activitat per a obtenir la qualificació de l'assignatura. Aquells alumnes que no hagin signat el contracte pedagògic en el termini establert, seran assignats automàticament a l'itinerari B.

L'itinerari avaluatiu A es caracteritza per una exigència quant a la presencialitat en les activitats pràctiques i va dirigit a alumnes amb una dedicació a temps complet als seus estudis. Per la seva banda, l'itinerari avaluatiu B es caracteritza per donar èmfasi al treball autònom de l'alumne i va dirigit a alumnes amb una dedicació a temps parcial en els seus estudis (a causa de treball, responsabilitat familiar, etc.).

La signatura del contracte pedagògic per part de l'alumne implica un compromís de realitzar totes les activitats incloses en l'itinerari seleccionat, així com una obligatorietat en l'assistència a les pràctiques

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	22119 - Intervenció Psicoeducativa en les Dif. del Llenguatge en el Context Escolar
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	B
Idioma	Català

presencials i de grup avaluatives, en el cas de l'itinerari A, amb l'objecte de poder avaluar adequadament les competències adquirides.

Itinerari A: Modalitat presencial

Per seguir aquest itinerari serà un requisit indispensable l'assistència obligatòria a les classes pràctiques, a més del lliurament i / o presentació de totes les activitats previstes en l'assignatura i la realització de l'examen.

Eventualment, i per causes de força major degudament justificades, serà possible admetre la manca a una de les activitats pràctiques. En el cas de no complir-se el criteri, l'alumne passarà a l'itinerari no presencial on se li mantindran les notes que ja tenia, amb la ponderació de l'itinerari B, exceptuant les que no corresponguin amb l'itinerari B.

En l'itinerari A l'examen tindrà un valor del 35% i només inclourà la part teòrica no avaluada en les activitats pràctiques i / o en els qüestionaris en línia. Així s'exclourà el contingut de la Unitat 2 punt 2.2 Les principals dificultats del llenguatge en context escolar i Unitat 3 punt 3.3 Disseny d'activitats de llengua oral.

Itinerari B: Modalitat no presencial

En aquest cas l'alumnat no necessita assistir a les classes pràctiques i haurà de realitzar les activitats a través de Moodle pel que serà avaluat a través de projectes i no de presentacions orals. En aquest itinerari l'alumne haurà de presentar les següents pràctiques: Quina edat té?, Trastorns del llenguatge, Disseny d'activitats de llengua oral, intervenció naturalista i Intervenció en el llenguatge. No obstant això, en l'examen, que tindrà un pes del 50% de la nota, s'inclourà tot el contingut de l'assignatura. Els treballs es realitzaran preferentment en grups de 5 persones, però es poden fer a títol individual.

L'alumne obtindrà una qualificació numèrica entre 0 i 10 punts per a cada activitat avaluativa, sempre que aquestes activitats siguin lliurades dins el termini. Aquestes qualificacions seran ponderades segons el seu pes, per tal d'obtenir la qualificació global de l'assignatura. Per poder obtenir una qualificació de l'assignatura en el període de juny, l'estudiant haurà de realitzar almenys l'examen final. Per superar l'assignatura, l'alumne ha de treure una nota mínima de 3,5 a l'examen final i obtenir un mínim de 5 punts sobre 10, mitjançant la suma ponderada de totes les activitats. Qualsevol activitat lliurada fora de termini només tindrà dret a ser qualificada com apte o no apte, que a efectes pràctics suposa una puntuació entre 0 i 5. Les dates de lliurament de les diferents activitats apareixeran en el cronograma o en el calendari de Campus Extens.

Finalment, els estudiants que no assoleixen la qualificació mínima de 5 punts per a superar l'assignatura, podran fer-ho en el període d'avaluació extraordinària de setembre, sota les següents condicions: L'alumne realitzarà l'examen Extraordinari de setembre que tindrà les mateixes característiques que l'examen de juny. Per tant, el format de la prova consistirà en un conjunt de preguntes objectives de 3 alternatives de resposta. Aquest examen tindrà un valor màxim de 3,5 punts per l'itinerari A i 5 punts sobre la qualificació total de l'assignatura per l'itinerari B. La puntuació restant fins a arribar als 10 punts sobre la qualificació global de l'assignatura, s'obtindrà aplicant de nou les qualificacions, obtingudes durant el període lectiu, en les pràctiques, sent totes aquestes activitats no recuperables en el període d'avaluació extraordinària de setembre.

Qualsevol actitud que obstaculitzi les dinàmiques d'aula podrà tenir repercussió sobre la nota final de l'assignatura, i podrà arribar a ser motiu de desqualificació. De la mateixa manera, el plagi d'alguna part o de la totalitat d'un treball o copiar en un examen també pot arribar a ser motiu de desqualificació, l'estudiant haurà de repetir el treball i haurà d'esperar a la següent convocatòria per a la seva presentació.

Disseny llengua oral

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Proves orals (No recuperable)
Descripció	Cada grup d'alumnes exposarà durant uns 10 minuts les diferents activitats de llengua oral que han dissenyat, posteriorment obriran un debat respecte a l'activitat de llengua oral realitzada. Globalment aquesta sessió tindrà una durada de 3 hores.
Criteris d'avaluació	L'activitat serà avaluada pel professor i els companys. S'avaluarà:

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	22119 - Intervenció Psicoeducativa en les Dif. del Llenguatge en el Context Escolar
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	B
Idioma	Català

- L'ajustament de l'activitat de llengua oral als cinc criteris de disseny: oralitat, interactivitat, participació, significació i estructuració.

- La qualitat de l'activitat, la seva creativitat i el nivell d'anàlisi de la temàtica.

- La capacitat de, per una banda, despertar el debat en els companys i, d'altra, de participar en el debat, de manera que part de la nota s'extraurà de la participació en les presentacions orals dels companys.

- La capacitat de transmetre aquesta informació de forma oral, l'ajust al temps, així com l'ús de mitjans de suport per a aquesta presentació.

En el cas del itinerari A la nota final de la pràctica serà resultat d'aplicar els següents percentatges: un 85% la qualificació del professor i un 15% la qualificació dels companys.

En el cas de l'itinerari B es lliurarà un vídeo i la qualificació dependrà únicament del professor.

Percentatge de la qualificació final: 10% per l'itinerari A

Percentatge de la qualificació final: 9% per l'itinerari B

Intervenció en llenguatge

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Proves orals (No recuperable)
Descripció	A cada grup d'alumnes se'ls proposarà que analitzin una prova d'avaluació del llenguatge o un programa de reeducació. Posteriorment el presentaran als seus companys de manera oral.
Criteris d'avaluació	L'avaluació serà realitzada pel professor i els companys. S'avaluarà, d'una banda la capacitat de comprensió i síntesi de l'eina d'intervenció/avaluació del llenguatge, és a dir el contingut, i per altra la capacitat de transmetre aquesta informació de forma oral, l'ajust al temps, així com l'ús de mitjans de suport per a aquesta presentació. En el cas del itinerari A la nota final de la pràctica serà resultat d'aplicar els següents percentatges: un 85% la qualificació del professor i un 15% la qualificació dels companys. En el cas de l'itinerari B no s'avaluarà la presentació oral sinó l'escrita i la qualificació dependrà únicament del professor.

Percentatge de la qualificació final: 10% per l'itinerari A

Percentatge de la qualificació final: 9% per l'itinerari B

Intervenció naturalista

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Proves d'execució de tasques reals o simulades (No recuperable)
Descripció	Es realitzarà un role-playing per tal d'ajudar als alumnes a realitzar interaccions que permetin l'aprenentatge natural del llenguatge. En total el seminari tindrà una durada de 3 hores.
Criteris d'avaluació	S'avaluarà l'execució d'un role-playing tenint en compte l'ús correcte de les següents estratègies: - Estratègies per potenciar l'ajust i la comunicació - Estratègies de gestió de la comunicació i la conversa - Estratègies d'ajuda perquè es participi en la conversa - Estratègies educatives d'interacció verbal La nota final de la pràctica serà resultat d'aplicar els següents percentatges: un 85% de la nota del professor i un 15% de la nota dels companys. En el cas de l'itinerari B es lliurarà un vídeo i la qualificació dependrà únicament del professor.

Percentatge de la qualificació final: 10% per l'itinerari A

Percentatge de la qualificació final: 10% per l'itinerari B

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	22119 - Intervenció Psicoeducativa en les Dif. del Llenguatge en el Context Escolar
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	B
Idioma	Català

Quina edat té'

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Treballs i projectes (No recuperable)
Descripció	En aquesta activitat es proposa als alumnes, en grups de 5 persones, que analitzin el llenguatge natural d'un nen (en una transcripció en format CHILDES) per tal de conèixer el seu nivell lingüístic i esbrinar la seva edat. En total el seminari tindrà una durada de 3 hores.
Críteris d'avaluació	S'avaluarà la capacitat del grup per analitzar correctament els diferents components del llenguatge: - El component fonològic: analitzar els fonemes i estructures que el nen té adquirits, estan en procés d'adquisició o no té adquirits. També els processos de simplificació que el nen realitza. - L'anàlisi del component lèxic-semàntic: Les paraules que el nen té adquirides, estan en procés d'adquisició o no té adquirides. També els errors que el nen realitza. - L'anàlisi del component morfo-sintàctic: Les estructures que el nen té adquirides, estan en procés d'adquisició o no té adquirides. També els errors que el nen realitza. - L'anàlisi del component pragmàtic: Les funcions i usos del llenguatge que el nen té adquirits, estan en procés d'adquisició o no té adquirits. També els errors que el nen realitza. També s'avaluarà la capacitat de relacionar aquestes adquisicions amb l'edat corresponent i, finalment, i de manera raonada, proporcionar l'edat aproximada del nen.

Percentatge de la qualificació final: 10% per l'itinerari A

Percentatge de la qualificació final: 10% per l'itinerari B

Trastorns del llenguatge

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Proves orals (No recuperable)
Descripció	Cada grup d'alumnes exposarà oralment diferents casos de patologies del llenguatge durant aproximadament 30 minuts. Globalment aquestes sessions de casos pràctics tindran una durada de 6 hores. Posteriorment, els alumnes hauran de contestar un qüestionari en línia de les exposicions dels seus companys.
Críteris d'avaluació	El professor, per una banda, i els companys per l'altra, avaluaran l'activitat. S'avaluarà, primer, la capacitat de comprensió i síntesi del cas pràctic, és a dir el contingut, i segon, la capacitat de transmetre aquesta informació de forma oral, l'ajust al temps, així com l'ús de mitjans de suport per a aquesta presentació. La nota final de la pràctica serà resultat d'aplicar els següents percentatges: un 85% de la nota del professor i un 15% de la nota dels companys. En el cas de l'itinerari B no s'avaluarà la presentació oral sinó l'escrita i la qualificació dependrà únicament del professor.

Percentatge de la qualificació final: 15% per l'itinerari A

Percentatge de la qualificació final: 12% per l'itinerari B

Examen

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves objectives (Recuperable)
Descripció	Per tal d'avaluar els coneixements teòrics dels alumnes es realitzarà una prova objectiva en el període d'avaluació complementària al mes de juny i una altra al període d'avaluació extraordinària al mes de

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	22119 - Intervenció Psicoeducativa en les Dif. del Llenguatge en el Context Escolar
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	B
Idioma	Català

setembre. Aquesta avaluació permetrà valorar si l'alumne té els coneixements bàsics de l'assignatura. Cada examen tindrà una durada de 2 hores.

Criteris d'avaluació La resposta correcta a les preguntes objectives amb 3 alternatives de resposta.

Percentatge de la qualificació final: 35% per l'itinerari A

Percentatge de la qualificació final: 50% per l'itinerari B

Qüestionaris en línia

Modalitat	Estudi i treball autònom individual
Tècnica	Proves objectives (No recuperable)
Descripció	Cada alumne haurà de respondre a un qüestionari en línia de cadascuna de les presentacions dels casos pràctics dels seus companys, de les eines d'intervenció, de la pràctica d'errors espontanis de parla i sobre la pràctica d'intervenció naturalista. Aquests qüestionaris inclouran una avaluació de les presentacions dels companys.
Criteris d'avaluació	Es respondrà a dos qüestionaris on-line objectius amb tres alternatives de resposta. Un corresponent a la pràctica dels errors de parla amb un pes del 3,5% i un als casos pràctics presentats pels companys a la pràctica 3 amb un valor de 6,5%.

Percentatge de la qualificació final: 10% per l'itinerari A

Percentatge de la qualificació final: 0% per l'itinerari B

Recursos, bibliografia i documentació complementària

Per preparar els continguts de les diferents unitats temàtiques de l'assignatura es pot consultar el següent material.

Unitat 1: Introducció a les bases, teories i models del llenguatge

1.1 Introducció a l'estudi del llenguatge

Berko Gleason, J. i Bernstein Ratner, N. (2010). Desarrollo del lenguaje. Madrid: Pearson. (cap. 1).

Carroll, D. W. (2006). Psicología del lenguaje. Madrid: Thomson. (cap. 8).

1.2 Adquisició del llenguatge

Carroll, D. W. (2006). Psicología del lenguaje. Madrid: Thomson. (cap. 10 i cap. 11).

Unitat 2: Principals dificultats de l'adquisició del llenguatge al context escolar

Berko Gleason, J. i Bernstein Ratner, N. (2010). Desarrollo del lenguaje. Madrid: Pearson. (cap. 9).

Unitat 3: Prevenició dels problemes d'adquisició del llenguatge oral. Disseny d'activitats de llengua oral

Río Pérez, M. J. del; Gracia García, M. (2000). Psicopedagogía de la lengua oral. Barcelona: Edicions de la UOC.

Unitat 4: Bases de l'observació i intervenció naturalista a l'aula per a la millora del llenguatge

Adroher, O.; Alemany, J.; Bassedas, E.; Calzada, D.; Cardona, C.; Dalmau, L.; Garriga, E.; Marimón, L.; Miró, J.; Nadal, F.; Sánchez, M. (2003). L'ús del llenguatge a l'escola: propostes d'intervenció per a l'alumnat amb dificultats de comunicació i llenguatge. Barcelona: Generalitat de Catalunya (cap. 1).

Unitat 5: Eines bàsiques d'intervenció al llenguatge: detecció i reeducació

Puyuelo Sanclemente, M., (2002). Concepto y metodología de la intervención en las alteraciones del lenguaje. En M. Puyuelo Sanclemente, S. Torres, R. Santana, M. Segarra i E. Vilalta. (Eds.) Intervención del lenguaje: metodología y recursos educativos. Aplicaciones específicas a la deficiencia auditiva. Barcelona: Masson (cap. 1).

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	22119 - Intervenció Psicoeducativa en les Dif. del Llenguatge en el Context Escolar
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	B
Idioma	Català

Pràctica Dificultats del llenguatge

Puyuelo Sanclemente, M. (1997). Casos clínicos en logopedia 1. Barcelona: Masson. (cap. 2, cap. 4, cap. 5, cap. 7, cap. 8).

Puyuelo Sanclemente, M. (2001). Casos clínicos en logopedia 2. Barcelona: Masson. (cap. 1, cap. 2, cap. 3 i cap. 4).

Bibliografia bàsica

Adroher, O.; Alemany, J.; Bassedas, E.; Calzada, D.; Cardona, C.; Dalmau, L.; Garriga, E.; Marimón, L.; Miró, J.; Nadal, F.; Sánchez, M. (2003). *L'ús del llenguatge a l'escola: propostes d'intervenció per a l'alumnat amb dificultats de comunicació i llenguatge*. Barcelona: Generalitat de Catalunya (cap. 1).

Berko Gleason, J. i Bernstein Ratner, N. (2010). *Desarrollo del lenguaje*. Madrid: Pearson. (cap. 1 y cap. 9).

Carroll, D. W. (2006). *Psicología del lenguaje*. Madrid: Thomson. (cap. 8, cap. 10 y cap. 11).

Río Pérez, M. J. del; Gracia García, M. (2000): *Psicopedagogía de la lengua oral*. Barcelona: Edicions de la UOC.

Puyuelo Sanclemente, M., (2002). *Intervención del lenguaje: metodología y recursos educativos. Aplicaciones específicas a la deficiencia auditiva*. Barcelona: Masson (cap. 1) .

Puyuelo Sanclemente, M. (1997). *Casos clínicos en logopedia 1*. Barcelona: Masson. (cap. 2, cap. 4, cap. 5, cap. 7, cap. 8)

Puyuelo Sanclemente, M. (2001). *Casos clínicos en logopedia 2*. Barcelona: Masson. (cap. 1, cap. 2, cap. 3 y cap. 4).

Bibliografia complementària

AA.VV. (2004). *Audición y Lenguaje. Cuerpo de Maestros. Temario Para la Preparación de Oposiciones*. Sevilla: MAD.

AA.VV. (2006). *Temario oposiciones cuerpo de maestros audición y lenguaje programación didáctica*. Sevilla: MAD.

Acosta Rodríguez, V. (2003) *Las prácticas educativas ante las dificultades del lenguaje: Una propuesta desde la acción*. Barcelona: Masson.

Acosta Rodríguez, V. (2006). *La sordera desde la diversidad cultural y lingüística. Construyendo centros inclusivos en la educación del alumnado con sordera*. Barcelona: Masson.

Acosta Rodríguez, V. i Moreno Santana, A. (1999). *Dificultades del lenguaje en ambientes educativos: Del retraso al trastorno del lenguaje*. Barcelona: Masson.

Acosta Rodríguez, V., Bigenzahn, W. i Moreno Santana, A. M. (2003). *Dificultades del lenguaje, colaboración e inclusión educativa. Manual para logopedas, psicopedagogos y profesores*. Barcelona: Masson.

Acosta Rodríguez, V., León, S. i Ramos, V. (1999) *Dificultades del habla infantil: Un enfoque clínico. Investigación, teoría y práctica*. Archidona: Aljibe ediciones.

Acosta Rodríguez, V., Moreno, A., Ramos, V., Quintana, A. i Espino, O. (1996). *La evaluación del lenguaje: Teoría y práctica*. Archidona: Aljibe ediciones.

Aguado, G. (1989). *TSA. El desarrollo de la morfosintaxis en el niño. Manual de evaluación del TSA*. Madrid: CEPE.

Aguado, G. (1999). *Trastorno específico del lenguaje. Retraso del lenguaje y disfasia*. Archidona (Málaga): Aljibe.

Aguilar Alonso, A. (2003). *Psicopatología del lenguaje: variables e intervención*. Barcelona: PPU.

Aguilar Alonso, A. i Aguilar Mediavilla, E. (2004). *La persona con trastornos del lenguaje, del habla y de la voz*. Barcelona: PPU.

Aguilar Mediavilla, E. (2003). *AREHA: Anàlisis del retraso del habla*. Barcelona: Edicions i publicacions UB.

Aguilar Mediavilla, E. (2004). *AREPA: Anàlisis del retard de la parla*. Barcelona: Edicions i publicacions UB.

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	22119 - Intervenció Psicoeducativa en les Dif. del Llenguatge en el Context Escolar
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	B
Idioma	Català

- Alegre Villarroya, J. R. i Pérez Calleja, M. (2008). *Guía práctica de los trastornos del lenguaje (vol I y II)*. Barcelona: Lebon.
- Alonso Giménez, J. i López Capilla, J. (2005). *Supuestos prácticos para maestros especialistas en Audición y lenguaje*. Sevilla: MAD.
- Anacleto, N. i Baussier, S. (2007). *Me aconsejan que lo lleve al logopeda. ¿Es realmente necesario?*. Barcelona: DeVecchi.
- Arriaza Mayas, J. C. (2009). *La estimulación del lenguaje oral. Guía práctica*. Madrid: CEPE
- Avedaño, F. i Miretti, M. L. (2007) *El desarrollo de la lengua oral en el aula. Estrategia para enseñar a escuchar y hablar*. Sevilla. MAD.
- Barragan, C., Camps, A., Cardona, C., Ferrer, J., Larreula, E., López del Castillo, L., Morera, M., Nussbaum, L., Peliquin, F., Rodeiro, M., Ruiz Bikandi, U., Sánchez Cano, M., Vilà i Santasusana, M. i Vilardell, C. (2005). *Hablar en clase: Cómo trabajar la lengua oral en el centro escolar*. Barcelona: Graó.
- Berko Gleason, J. ; Berstein Ratner, N. (1999). *Psicolingüística*. Madrid: McGraw Hill.
- Bernstein, D. K. i Tiegerman-Farber, E. (2008). *Language and Communications disorders in children*. Boston: Allyn & Bacon.
- Bishop, D. (1997). *Uncommon understanding*. London: Psychology Press.
- Bishop, D. i Leonard, L. (2000). *Speech and language impairments in children: Causes, characteristics and outcome*. Philadelphia: Psychology Press.
- Bloom, L.; Lahey, M. (1978). *Language development and language disorders*. New York: Macmillan London
- Bray, M., Ross, A. i Todd, C. (1999). *Speech and language clinical process and practice*. Baltimore: Brookes Publishing Company
- Bustos Barcos, M. C. (1980). *Reeducación del habla y del lenguaje en el parálisis cerebral*. Madrid: CEPE.
- Bustos Barcos, M. C. (1995). *Manual de logopedia escolar. Niños con alteraciones del lenguaje oral en educación infantil y primaria*. Madrid: CEPE.
- Carpeta Casajuana, A. (1999). *El lenguaje oral en la escuela: primaria ciclos: 2º y 3º. El uso funcional del lenguaje por medio de unas actividades estimulantes, divertidas y agradables*. Barcelona: CIMS.
- Cassany, D.; Luna, M.; Sanz, G. (1993). *Ensenyar llengua*. Barcelona: Grao.
- Clemente, R. A. (1994): *Desarrollo del lenguaje: Manual para profesionales de la intervención en ámbitos educativos*. Barcelona: Octaedro.
- Cochran, P. (2004). *Clinical computing competency for speech-language pathologies*. Baltimore: Brookes Publishing Company.
- Contreras González, M. C. (2004). *Dificultades de lenguaje y aprendizaje escolar: Actuación colaborativa de logopedas, psicopedagogos, profesores y padres de alumnos*. Granada: Grupo editorial universitario.
- Cortés, L.; Bañón, A. (1997). *Comentario lingüístico de textos orales vol. I y II*. Madrid: Arco/lobros.
- Crystal, D. i Varley, R. (1998). *Introduction to language pathology*. Baltimore: Brookes Publishing Company.
- Chiat, S. (2000). *Understanding children with language problems*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Chiat, S. (2003). *Los problemas de lenguaje en los niños*. Madrid: Akal.
- Chiat, S., Law, J., i Marshall, J. (Eds.) (1997). *Language disorders in children and adults*. London: Whurr.
- De Busto Barcos, C. (2002). *Manual de logopedia escolar: niños con alteraciones del lenguaje oral en educación infantil-primaria*. Madrid: CEPE.
- Del Río Pérez, M. J. del (1993). *Psicopedagogía de la lengua oral: un enfoque comunicativo*. Barcelona: ICE/Horsori.
- Del Río Pérez, M. J. i Gracia García, M. (2000). *Psicopedagogía de la lengua oral*. Barcelona: Edicions de la UOC.
- Del Río Pérez, M. J. i Pujol Berché, M. (1999). *La lengua oral a l'escola, Una introducció*. Barcelona: Edicions de la UOC
- Del Río, M. J. i col. (1997). *Lenguaje y comunicación en personas con necesidades especiales*. Barcelona: CEPE.
- Del Río, M. J. i Torrens, V. (2006). *Lenguaje y comunicación en trastornos del desarrollo*. Madrid: Pearson.

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	22119 - Intervenció Psicoeducativa en les Dif. del Llenguatge en el Context Escolar
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	B
Idioma	Català

- Dolloghan, C. (2007). *The handbook for evidence-based practice in communication disorders*. Baltimore: Brookes Publishing Company.
- Fernández Sarmiento, C. (2009). *La logopedia en la escuela: Propuestas desde la práctica para una educación más inclusiva*. Las Palmas de Gran Canaria: Servicios de publicaciones de la Universidad de las Palmas de Gran Canaria.
- Fey, M. (1986) *Language intervention with young children*. Boston: Allyn & Bacon.
- Fletcher, P. i Hall, D. (1992). *Specific speech and Language Disorders in children: Correlates, characteristics and outcomes*. London: Whurr.
- Fletcher, P. i Miller, J. (2005). *Developmental theory and language disorders*. Philadelphia: John Benjamin publishing company.
- Gallardo Ruiz, J. i Gallego Ortega, J. L. (2003). *Manual de Logopedia escolar: Un enfoque práctico*. Archidona: Aljibe Triforma.
- Gallego Ortega, J. (1999). *Calidad en la intervención en logopédica: Estudios de casos*. Archidona: Aljibe.
- Gallego Ortega, J. (2003). *La tartamudez: Guía para profesionales y padres*. Archidona: Aljibe.
- Gallego Ortega, J. (2005). *Atención logopédica al alumnado con dificultades en el lenguaje oral*. Archidona: Aljibe.
- Genesee, F., Paradis, J. i Crago, M. (2004). *Dual language development and disorders: A handbook on bilingualism and second language learning*. Baltimore: Brookes Publishing Company.
- Giménez, A., Almaraz, J. i Fernández, P. (1995). *Prácticas de psicología cognitiva: Hablar*. Madrid: Mc Graw Hill.
- Goldstein, B. (2004). *Bilingual language development and disorders in Spanish-English speakers*. Baltimore: Brookes Publishing Company.
- González, B., Ostrsky, F. i Chayo, R. (2007). *¿Problemas de lenguaje?. Un programa para su estimulación y para su rehabilitación*. Sevilla: LP.
- Hegde, M. N. i Mahabalagiri, N. (1996). *A Coursebook on language disorders in children*. San Diego: Singular cop.
- Ingram, D. (1995). *Phonological disabilities in children*. London: Whurr.
- Iza, M. (2002). *Recursos tecnológicos en logopedia*. Archidona: Aljibe.
- Jiménez Ortega, J. (2005). *Problemas de lenguaje: Prevención y recuperación: Guía para profesores*. Madrid: la tierra hoy.
- Jódar Vicente, M., Barroso Ribal, J., Brun Gasca, C., Dorado Mesa, M., García Jiménez, A., Martín Plasencia, P. i Nieto Barco, A. (2005). *Trastornos del lenguaje y la memoria*. Barcelona: Editorial UOC.
- Joffe, V., Cruice, M., i Chiat, S. (Eds.) (2008). *Language disorders in children and adults: new issues in research and practice*. Chichester, West Sussex: John Wiley.
- Juárez Sánchez, A. i Monfort, M. (2002). *Estimulación de lenguaje oral: Un modelo interactivo para niños con dificultades*. Madrid: Santillana.
- Kamhi, A. i Pollock, K. (2005). *Phonological disorders in children: clinical decision making in assessment and intervention*. Baltimore: Brookes Publishing Company.
- Kamhi, A., Masterson, J. i Apel, K. (2007). *Clinical decision making in developmental language disorders*. Baltimore: Brookes Publishing Company.
- Leahey, M. M. (1991). *Disorders of communication: The science of intervention*. London: Whurr.
- Leonard, L. (1998). *Children with Specific Language Impairment*. Massachusetts: MIT Press.
- Levelt, W. (1989). *Speaking: From intention to articulation*. Massachusetts: MIT press.
- Levelt, W. (1993). Architecture of normal spoken language use. Blanken, G. (ed.). *Linguistic disorders and pathologies*. Berlín: de Gruyter.
- Lipman, M. Traduït per J. M. Terricabras (1991): *Pimi*. Lloc d'edició: EGG-UAB.
- Lomas, C. (1999). *Como enseñar a hacer cosas con palabras vol I y II*. Barcelona: Paidós.
- López Ornat, S. (1994). *La adquisición de la lengua española*. Madrid: Siglo XXI.
- Lou Royo, M. A. i Jiménez Correa, A. (1999). *Logopedia. Ámbitos de intervención*. Archidona: Aljibe.
- Mackay, G. i Aderson, C. (2002). *Enseñando a niños con dificultades pragmáticas de comunicación: Intervención en el aula*. Madrid: Entha Ediciones

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	22119 - Intervenció Psicoeducativa en les Dif. del Llenguatge en el Context Escolar
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	B
Idioma	Català

- Manolson, A. (2007). *Hablando ... nos entendemos los dos: Una guía para padres sobre como ayudar a sus hijos a comunicarse*. Toronto: The Hanen centre.
- Martínez, J. D., Moreno, J.M., Rabazo, M.J. i Suárez, A. (2002) *Intervención en audición y lenguaje: Casos prácticos*. Madrid: EOS.
- McCauley, R. J.i Fey, M. (2006). *Treatment of language disorders in children (Communication and language intervention series)*. Baltimore: Brookes Publishing Company.
- Mendoza Lara, E. (2001). *Trastorno Específico del Lenguaje (TEL)*. Madrid: Pirámide.
- Miller, J. (1991). *Research on child language disorders: A decade of progress*. Texas: Pro-ed.
- Monfort, M.i Juárez, A. (2001). *Estimulación del lenguaje oral. Un modelo interactivo para niños con necesidades educativas especiales*. Madrid: Entha.
- Monfort, M. i Juárez, A. (2008). *El niño que habla*. Madrid: CEPE.
- Monfort, M. i Montfort Juárez, I. (2001). En *la mente: Un soporte gráfico para el entrenamiento de habilidades pragmáticas en niños*. Madrid: Entha.
- Montclair. Traduït i adaptat per J. M. Terricabras (1990): *Buscant el sentit*. Vic: Eumo.
- Moreno, J. M.i García-Baamonde, M. E. (2003). *Guía de recursos para la evaluación del lenguaje*. Madrid: CCS.
- Moreno, J. M., Suarez, A.,i Martínez, J. D. (2003). *Trastornos del habla. Estudio de casos*. Madrid: EOS.
- Muñoz Vallejo, M. D. (2009). *Rehabilitación de la lengua oral y escrita. Bases neuropsicolingüísticas*. Madrid: CEPE.
- Narbona García, J. i Chevie-Muller, C. (2003). *El lenguaje del niño. Desarrollo normal, evaluación y trastornos*. Barcelona: Masson-Elsevier.
- Narbona, J.i Chevie-Muller, C. (1997). *El lenguaje del niño*. Madrid: Masson.
- Nicolás Gonzalez, J. (2002) *Alteraciones del habla en la infancia: Aspectos clínicos*. Buenos Aires: Medica Panamericana.
- Ortíz Alonso, T. (1995). *Neuropsicología del lenguaje*. Madrid: CEPE.
- Owens, R. (2009). *Language disorders: A functional approach to assessment and intervention*. Boston: Allyn & Bacon.
- Pablo Sánchez, J.i Pérez Montero, C. (1995). *El taller de lenguaje oral en la escuela infantil: baúl de recursos*. Madrid: Siglo XXI.
- Palou, J.i Bosch, C. (2005). *La lengua oral a l'escola: 10 experiències didàctiques*. Barcelona: Graó.
- Pascual García, P. (2008). *La dislalia: naturaleza, diagnóstico y rehabilitación*. Madrid: CEPE.
- Paul, R. (2007). *Introduction to clinical methods in communications disorders*. Baltimore: Brookes Publishing Company.
- Paul, R. (2007). *Language disorders from infancy through adolescence: Assessment and intervention*. Saint Louis: Elsevier.
- Peña-Casanova, J. (2001). *Manual de logopedia*. Barcelona: Masson.
- Peñafiel, F.i Fernández, J. (2000). *Cómo intervenir en logopedia escolar: resolución de casos prácticos*. Madrid: CCS.
- Perelló, J. (2002 reedición). *Trastornos del habla*. Barcelona: Elsevier-Masson.
- Perera Mezquita, J. (2009). *Logopedia escolar y clínica. Últimos avances e intervención*. Madrid: CEPE.
- Pérez, E.; Serra Raventós, M. (1998): *Anàlisi del retard del llenguatge: ARELL*. Barcelona: Ariel.
- Puyuelo Sanclemente, M. (1997). *Casos clínicos en logopedia 1*. Barcelona: Masson.
- Puyuelo Sanclemente, M. (2001). *Casos clínicos en logopedia 2*. Barcelona: Masson.
- Puyuelo Sanclemente, M. i Rondal, J. (2003). *Manual de desarrollo y alteraciones del lenguaje. Aspectos evolutivos y patología del niño y el adulto*. Barcelona: Masson.
- Puyuelo Sanclemente, M., Torres, S.,Santana, R.,Segarra, M. i Vilalta, E.(2002). *Intervención del lenguaje: metodología y recursos educativos. Aplicaciones específicas a la deficiencia auditiva*. Barcelona: Masson.
- Puyuelo Sanclemente, P., Rondal, J. i Wüig, E. (2000) *Evaluación del lenguaje*. Barcelona: Elsevier-Masson.
- Recasens, M. (2003). *Comprensión y expresión oral. Actividades para niños de 6 a 12 años*. Barcelona: CEAC.
- Rice, P. (1997). *Desarrollo humano: estudio del ciclo vital*. México: Pearson (Cap. 7, pp.181-195).

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	22119 - Intervenció Psicoeducativa en les Dif. del Llenguatge en el Context Escolar
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	B
Idioma	Català

- Ripoll, R.; Teixidor, M. (2005). *La Llengua oral a l'escola: 10 experiències didàctiques*. Barcelona: GRAO.
- Roberts, J., Chapman, R. i Warren, S.. (2008). *Speech and language development and intervention in down syndrome and fragile X syndrome*. Baltimore: Brookes Publishing Company.
- Rodríguez Romero, M. P. i Rodríguez Mayorga, F. (2007). *Ayudamos a hablar: Programa de estimulación y prevención de dificultades en el lenguaje oral en educación infantil*. Sevilla: Fundación ECOEM.
- Ruiz Palmero, J. y Sánchez Rodríguez, J. (2008). *Tecnologías de apoyo en logopedia*. Colección manuales. Textos universitarios. Madrid: Horsori.
- Sánchez Cano, M. (2001). *Aprendiendo a hablar con ayuda*. Lleida: Milenio.
- Sánchez, M. (1999). *Aprenent i ensenyant a parlar*. Lleida: Pagés.
- Schwartz, R. (2008). *The handbook of child language disorders*. Hove: Psychology Press.
- Serra, M., Serrat, E., Solé, R, Bel, A.i Aparici, M. (2000). *La adquisición del lenguaje en las lenguas Castellana y Catalana*. Barcelona: Ariel.
- Shipley, K. G.i McAfee, J. G. (2008). *Assessment in speech-language pathology: A resource manual*. Florence: Delmar Cengage Learning.
- Stoel-Gammon, C.i Dunn, C. (1985). *Normal and disordered phonology in children*. Baltimore: University Park Press.
- Stone, A. Silliman, E. , Ehren, B.i Apel, K. (2004). *Handbook of language and literacy: Development and disorders*. New York: Guilford Press.
- Tough, J. (1987). *El lenguaje oral en la escuela. Una guía de observación y actuación para el maestro*. Madrid: Visor libros.
- Valdivieso Pastor, J. D.i Román Sánchez, J.M. (2006). *Veo, comprendo, hablo: programa de entrenamiento en habilidades lingüísticas para niños pequeños con dificultades*. Madrid: CEPE.
- Vas, M. (2009). *Mi niño no habla bien: Guía para conocer y solucionar los problemas del lenguaje infantil*. Madrid: La esfera de los libros.
- Vega, M. de ; Cuetos, F. (1999). *Psicolingüística del español*. Madrid: Trotta.
- Vilà, M.i Badia, D. (1992). *Juegos de expresión oral y escrita*. Barcelona: Graó.
- Villardell, C. (2005). *Hablar en clase: Como trabajar la lengua oral en el centro escolar*. Barcelona: GRAO.
- Wallach, G. P.i Butler, K. G. (1994). *Language learning disabilities in school-age children and adolescents: Some principles and applications*. Boston: Allyn & Bacon.
- Watkins, R.V.i Rice, M. (1994). *Specific Language Impairments in Children*. Baltimore: Paul H. Brooks cop.
- Wigl, Li Reddemann-Tschaikner, M. (2005). *Terapia orientada a la acción para niños con trastornos en el desarrollo del lenguaje*. Barcelona: Ars Medica.
- Williams, L., McLeod, S.i Rebecca J. McCauley, R. (2010) *Interventions for Speech Sound Disorders in Children*. Baltimore: Brookes Publishing Company.

Altres recursos

Recursos en línia

- <http://iascl.talkbank.org/> :Web de l'associació internacional per a l'estudi de l'adquisició del llenguatge.
- <http://chilides.psy.cmu.edu/> : web del projecte CHILDES
- <http://www.aelfa.org/> : web de l'Associació Espanyola de Logopedia Foniatria i Audiologia.
- <http://clic.xtec.cat/es/index.htm> Programa clici biblioteca d'activitats. Departament d'Universitats, Investigació i Societat de la Informació (DURSI) de la Generalitat de Catalunya.
- <http://centros.educacion.navarra.es/creena/> CREENA : Centre de Recursos d'Educació Especial de Navarra.

Proves d'avaluació

- Aguado, G. (1989). *El desarrollo morfosintáctico del niño: TSA*. Madrid: CEPE.
- Aguado, G. *Repetición de pseudopalabras de Gerardo Aguado*. En http://personal.us.es/cvm/docs/aguado_2006.pdf 25 de junio de 2010
- Aguilar Mediavilla, E. i Serra-Raventós, M. (2003). *AREHA: Análisis del retraso del habla*. Barcelona: Edicions i publicacions UB.

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	22119 - Intervenció Psicoeducativa en les Dif. del Llenguatge en el Context Escolar
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	B
Idioma	Català

- Aguilar Mediavilla, E. i Serra-Raventós, M. (2004). *AREPA: Anàlisi del retard de la parla*. Barcelona: Edicions i publicacions UB.
- Aguinaga, G., Armentia, Fraile, Olanuai Uriz y col. (1990). *Prueba de lenguaje Oral de Navarra (PLON)*. Pamplona: Departamento de educación y cultura.
- Aguinaga, G., Armentia, Fraile, Olanuai Uriz y col. (2004). *Prueba de lenguaje Oral de Navarra Revisada (PLON-R)*. Madrid: TEA.
- Bishop, D. (1983; 1989). *TROG: Test for Reception of Grammar*. (Adapt. Castellano / catalán por CREDA Baix Llobregat, 1989).
- Boehm, A. (1967). *Test de conceptos básicos*. Madrid: TEA. [http://www.catedu.es/gestor_recursos/public/ clic/ficha_clic/ficha.php?id_clic=579]
- Bosch, L. (1987). *Anàlisi del desenvolupament fonològic en nens catalano-parlants de tres a set anys*. Barcelona: PPU.
- Bosch, L. (2004). *Evaluación fonológica del habla infantil*. Barcelona: Masson.
- Brancal, M. (2005). *Evaluación de la discriminación auditiva y fonológica*. Barcelona: Lebón.
- Brancal, M. i col. (1998) *EDAF: Evaluación de la discriminación auditiva y fonológica*. Madrid: CEPE.
- Bryant, B. i Bryant, D. (1983). *Test of Articulation Performance-Diagnostic*. Austin, TX: PRO-ED.
- Carrow, E. (1973). *Test of Auditory Comprehension of Language*. New York: Teaching Resources.
- Crabtree, M. (1963). *The Houston Test for Language Development*. Houston, Tx: Houston Test.
- Dunn, Ll. i Dunn, L. M. (1981). *Peabody Picture Vocabulary Test -Revised*. Cicle Pilles, MN: American Guidance Service.
- Dunn, Ll., Dunn, L. M. i Arribas, D. (2006). *PEABODY. PP VI- III. Test de vocabulario en imàgenes*. Adapt. Española: Madrid: TEA.
- Edwards, S. i otros (1997). *RDLS. Escalas de Desarrollo del Lenguaje de Reynell III*. Windsor: INFER-Nelson.
- Fenson, L. , Dale, P., Reznick, S. Thal, D., Bates, E., Hartung, J., Pethick, S. i Reilly, J. (2007) *MacArthur-bates Communicative development inventories (CDIs)*. Baltimore: Brookes Publishing Company
- Fisher, H. i Logeman, J. (1971). *Fisher-Logemann Test of Articulation Competence*. Boston: Houghton Mifflin.
- García, M. i otros (1999). *Examen logopédico de articulación revisado*. Baracaldo: Albor Cohs.
- Gotzens, A. i Marro, S. (1999). *Prueba de valoración de la percepción auditiva explorando los sonidos y el lenguaje*. Barcelona: Elsevier-Masson.
- Gracia Pérez, E. M. (2000). *CONCEBAS. Nivel I (4 a 6 años) y nivel II (de 6 a 8 años)*. Baracaldo : COHS.
- Hedrick, D. L., Prather, E. M. i Tobin, A. R. (1975). *Sequenced Inventory of Communication Development*. Seattle: University of Washington Press.
- Hresco, W. P., Reid, D. K. i Hammill, D. D. (1981). *The Test of Early Language Development*. Austin, TX: PRO-ED.
- Kirk, S., Mc Carthy, J. i Kirk, W. (1968). *The Illinois Test of Psycholinguistic Abilities*. Urbana, IL: University of Illinois Press. (Trad. cast.: Test Illinois de Aptitudes Psicolingüísticas. Madrid: TEA, 1986; Revisión: 2004).
- Korkman, M., Kirk, U. i Kemp, S. (2007). *NEPSY II. Oxford: Pearson*. (en preparació la versió espanyola editada por TEA).
- Lee, L. (1971). *Nothwestern Syntax Screening Test*. Evanston, Ill.: Northwestern University Press.
- López Ginés, M. J., García Martínez, I., Zurita, M. D., Redón Díaz, A., Santamaría Marí, M. Iniesta Martiaren, J. (1996). *ELCE: Exploración del Lenguaje Comprensivo y Expresivo*. Madrid: CEPE.
- López Omat, S., Gallego, C., Gallo, P., Karousou, A., Mariscal, S. i Martínez, M. (2005). *Inventarios de Desarrollo Comunicativo MacArthur : Manual Técnico*. Madrid: Ediciones TEA.
- Mc Carthy, D. (1970). *Mc Carthy Scales of Children's Abilities*. New York: Psychological Corporation
- Mc Donald, E. (1964). *A Deep Test of Articulation*. Tucson, AZ: Communication Skill Builders.
- Mc Donald, E. (1978). *Environmental Language Inventory*. Columbus, OH: Chas E. Merrill.
- McGhee, R., Ehrler, D. J. i Di Simoni, F. (2007). *The Token Test for Children-2*. Austin, Texas: Pro-ed.
- Mc Neil, M. R. i Prescott, T. E. (1978). *Revised Token Test*. Baltimore: University Park Press.

Any acadèmic	2011-12
Assignatura	22119 - Intervenció Psicoeducativa en les Dif. del Llenguatge en el Context Escolar
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	B
Idioma	Català

- Mendoza, E. (2007). *CEG: Test de comprensión de estructuras gramaticales*. Madrid: TEA. .
- Montfort, M.i Juárez, A. (1994). *Registro Fonológico inducido*. Madrid: CEPE.
- Moog, J. S., Kozak, V.i Geers, A. E. (1989). *GAEL- P. Análisis gramatical del lenguaje. Nivel pre-operacional*. Madrid: ECODA. [http://dspace.wustl.edu:8080/bitstream/1838/271/1/peyroncely_1989.pdf]
- Pérez, E.i Serra, M. (1998). *Anàlisi del retard del llenguatge: ARELL*. Barcelona: Ariel.
- Puyuelo, M. (2002). *Evaluación de Lenguaje: BLOC-Screening*. Barcelona: MASSON.
- Puyuelo, M., Wiing, E., Renom, J.i Solanas, A. (1998). *BLOC: Batería del Lenguaje Objetiva y Criterial*. Barcelona: Elsevier Masson.
- Ramos Sánchez, J.L, Cuadrado Gordillo, I.i Fernández Antelo, I. (2008). *ELO: Prueba para la Evaluación del lenguaje oral*. Madrid: EOS
- Reynell, J. (1969). *Reynell Developmental Language Scales*. Windsor: England: NFER-Nelson.
- Saborit, C.i Julián, J. P. (2005). *ELI: L'avaluació del llenguatge infantil*. Alacant: Universitat Jaume I.
- Serrat-Sellabona, E., Badia-Llenas, I., Sanz-Torrent, M., Aguilar-Mediavilla, E, Serra-Raventós, M.i Casero Martínez, A. (en preparació). *Adaptació del CDI al català*. Madrid: TEA.
- Suárez, A., Seisdedos, N. i Meara, P. (1998). *EVOCA. Estimulación del vocabulario*. Madrid: TEA.
- Toronto, A. (1973). *Screening Test of Spanish Grammar*. Evanston, Ill.: Nothwestem University Press.
- Uzgiris, I. i Hunt, J. (1975). *Assessment in Infancy: Ordinal Scales of Psychological Development*. Chicago: University of Illinois Press.
- Vallés Arándiga (1990). *Prueba de evaluación de la dislalia: Prueba de articulación de fonemas (PAF)*. Madrid: CEPE.
- Wepman, J. (1958). *Auditory Discrimination Test*. Los Angeles: Westem Psychological Service.
- Zimmerman, J. L., Steiner, V. G.i Evatt, R. (1969). *Preschool Language Scale*. Columbus, OH: Charles E. Merrill.

Programes informàtics d'intervenció en llenguatge

- Caulavier, N. (2008). *FICHAS - Herramienta de creación de ejercicios impresos*. Barcelona: Mirelo
- Colegio la Purísima para niños sordos de Zaragoza (2003). *ESPIRAL morfosintaxis*. Zaragoza: Ondaeduca.
- Colegio la Purísima para niños sordos de Zaragoza (2003). *SEDEA: Programa secuenciado de desarrollo auditivo*. Zaragoza: Ondaeduca.
- Colegio la Purísima para niños sordos de Zaragoza (2009). *Guía EVELPIR: Guía para la elaboración de programas de intervención rehabilitadora*. Zaragoza: Ondaeduca.
- Educamigos (2006). *Programa de reeducació Hermes*. Barcelona: Edebé.
- Educamigos (2006). *Programa de reeducación Hermes*. Barcelona: Edebé.
- Sauca i Balart, A. (2007). *Atentis: Trabajo de la atención*. Barcelona: Mirelo.
- Sauca i Balart, A. (2007). *Discraudi: Discriminación auditiva*. Barcelona: Mirelo.
- Sauca i Balart, A. (2008). *Discraudi II: Discriminación auditiva*. Barcelona: Mirelo.

